

3. luentokrt

Arvioinnin peruskäsitteet

- Matti Koskenniemi (1953) "opettajan vaikeimpia tehtäviä on oppilaidensa arvosteleminen"
- arviointi = arvostelu, joka pyrkii "antamaan objektiivisen kuvan niistä tavalla tai toisella punnituista aikaansaannoksista, jotka ovat kertyneet oppilaan tilille"
- arviointia tulee täydentää – pyrkimällä menetelmiin, jotka edistävät yksityisen oppilaan oppimista

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 1

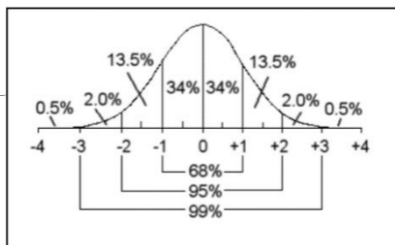
Arviointikäytäntöjen kehittymisen suuntalinjoja

- A) 1900 –luvun alku: normatiivisen arvioinnin synty
- Millaisilla arviointimenettelyillä ja –menetelmillä saadaan tietoa ihmisten vertailua ja valikointia varten
 - Taustalla 1800 –luvun lopun tutkimuslöydökset
 - ihmisten erilaiset fyysiset ja henkiset ominaisuudet jakautuvat kauniisti tuottaen kellomaisen "bell curve" esiintymishajonnan
 - Normaalijakauma (taustalla diagnosointi ns. "statusdiagnostiikka")
 - Edelleen käytössä → suuressa mittakaavassa oppimistulokset noudattavat myös tätä jakaumaa

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 2

Reaktio-

Abstrakti
ajattelu

Koulumenestys

Tarkastelut

OOAE-tentti

Älykkyytestit

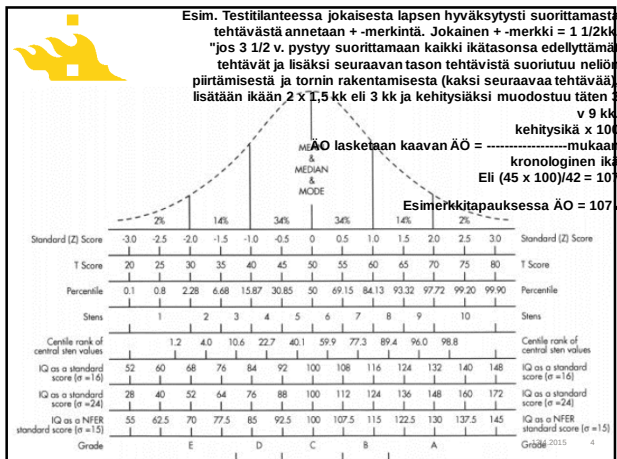
Suoritusarvot

Arvojen standardointi $Z = \frac{X - \bar{X}}{s}$

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 3

1. Diagnoosi

Diagnoosi tulee kreikan kielen sanoista "kautta" (dia) ja "tunteminen/erottaminen" (gnosis). Jonkin ilmiön tunnetuksi tuleminen. Tämän perusteella jokin tiedetty asia voidaan erottaa toisista samankaltaisista ilmiöistä.

→ Diagnostiikka ja ilmenemismuotojen analysointien sekä niihin liittyvien pedagogisten ratkaisujen etsimistä on pidetty tärkeänä.

- Edellyttää diagnoosivälineistön ja niiden antamien tulosten arviointi-periaatteiden hallintaa.
- Käytetään koulumaailmassa lähinnä oppimisen ja käyttäytymisen vaikeuksien ennaltaehkäisyssä ja kuntoutuksessa

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/yliopisto

13.4.2015 5

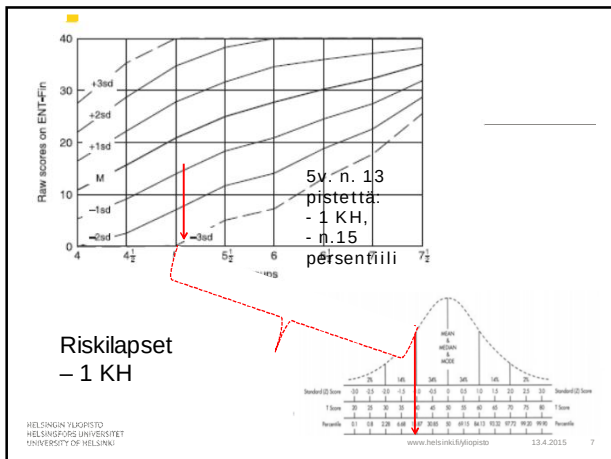
Diagnoosista voidaan puhua kahdessa tarkoituksessa:

1) kapea: verrataan normitulokseen ja tehdään päätökset

2) laaja: mietitään tulokseen vaikuttavia syitä
Kokonaisvaltaisen diagnoosin kolme ulottuvuutta:

- a) Arvioidaan yksilön ja kyseisen tila tällä hetkellä
- b) Arvioidaan vaikuttaneet olosuhteet ja syyt jotka
- c) Laaditaan edellisten pohjalta kehityssuunnuste (prognosi)

2. Normatiivinen arviointi

Perustuu vertailuun (oppilaat asetetaan paremmuusjärjestykseen)

- Arviointipäätös perustuu siihen, millainen on kulloinkin arvioitavan henkilön testi-, tentti- tai koetulokset verrattuna viiteryhmään
 - Arviointi on samalla suhteellista
 - Käytetään: Opiskelijavalinnat ja Ylioppilaskoe
- a) Kaikki jonkun oppiaineen arviointiin osallistuvat abit
b) Samana päivänä, samaan aikaan, samanlaisissa olosuhteissa, samoja tehtäviä
c) Tulokset toisten suorituksista riippuvaisia arvosanoja
d) Ei ole riippuvainen arvioitsijan mielipiteestä
e) Suhteellinen jakauma pyritään pitämään perättäisinä vuosina jokseenkin samana

Normatiivisen arvioinnin kritiikki (Hiebert 1994)

- 1) perinteisillä arviointimenettelyillä saadaan kartoitettua vain yksinkertaisia osaamisen alueita. Eivät ulotu esim. nykyaikaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan kompleksisen osaamisen tai korkeatasoisten tiedonkäsittelytaitojen arviointiin.
- 2) normatiivisilla kokeilla ja testeillä on opetussuunnitelmaan nähden kielteinen vaikutus, koska ne kapeuttavat opettavan aineksen vain siihen, mitä mitataan.
- 3) kokeilla on myös havaittu olevan passivoiva vaikutus, joka johtuu pelkästään ulkopuoliseen näkemykseen perustuvasta arvioinnista. Opiskelijat ovat tällaisissa koetilanteissa ainoastaan arvioinnin kohteen asemassa, eivät arviointiprosessin aktiivinen osapuoli.
- 4) standardoidut normiperustaiset testit antavat eri tasoilla toimiville päättäjille helpon, mutta yksipuolisen aineiston koulutuksen kehittämistä koskevaa päätöksentekoa varten.

3. Kriteeriperustainen arviointi

B) 1950 –luku: kriteeriperustainen arviointi

- Yhdysvalloissa haluttiin selvittää ns. progressiivisen pedagogiikan ideoiden toimivuutta.
- Kehitettiin uusia testejä opetuksen ja oppimistulosten arviointia varten.
- Arviointikäytäntöjen muutoksen taustalla kognitiivisen psykologian oppimiskäsityksen voimakas nousu.

TAULUKKO 2. Arvioinnin kaksi sanastoa (Biggs 2003, 146)

Normatiivinen arviointi	Kriteeriperusteinen arviointi
arvostelu, numeron antaminen, prosentit, järjestys, summatiivisuus	arviointi, kontekstuaalisuus, kriteerit, formatiivisuus ja summatiivisuus
kokeet, monivalintatehtävät, lyhyet vastaukset, standardointi, ”oikeudenmukaisuus”	portfolio, käsitekartta, oppimispäiväkirja, henkilökohtais-taminen, opiskelijakeskeisyys
määrällisyys, keskiarvo, normaali-jakauma, keskihajonta	laadullisuus, tasokuvaukset, opsin tavoitteet, päätöksenteko
parametreihin perustuvat tilastot, relia-biliteetti pysyvyytenä	ei-parametriset tilastot, ei hajontoja
valikoituminen, kilpailu, menestyminen, kyvykkyyt	oppiminen, osaaminen, taidot, asian hallinta, asiantuntemus

Kriteeriperusteisen arvioinnin perusajatus on, että opiskelijoiden saavuttamia oppimistuloksia vertaillaan ennalta ilmaistuun, oppimistavoitteesta johdettuun kriteeriin (kaikki voivat saada kiitettävän tai heikon arvosanan).

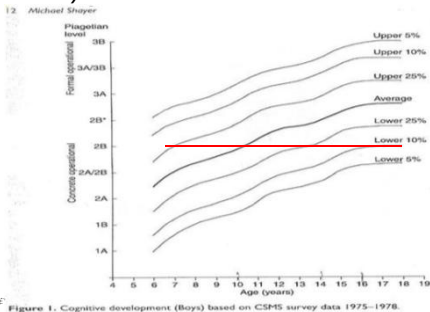
- Arviointipäätöksen tekeminen on tällä tavoin absoluuttista.

B1: Määrällisessä kriteeriperustaisessa arvioinnista testitulosta (pistemäärä) verrataan kriteeripistemäärään.

- Tai vertaus opettajan mallivastaukseen

Kriteeriperustainen arviointi: esimerkkinä Piaget (kognitiiviset operaatiot)

□ Testillä tarkoitetaan jonkin kyvyn, soveltuvuuden tai ominaisuuden arvioimiseksi suoritettavaa tehtäväkokonaisuutta. Testi voi olla normi- tai kriteeriperustainen.

4. Formatiivinen arviointi (ops-pohjainen)

Formatiivinen arviointi on osa opetusta.
→ seurataan oppimisen edistymistä päivittäin/viikoittain/...
Formatiivisessa arvioinnissa voidaan käyttää opettajan tekemiä tai oppikirjan tarjoamia standardoimattomia tehtäviä.
→ Sisältyy tehtävätyöskentelyn havainnointi ja tuntiosaamisen seuranta. Tarkoituksena on arvioida, kuinka hyvin lapset ovat oppineet juuri opetetun asian.
→ antaa tietoa opettajalle miten edetä

5. Summatiivinen arviointi (ops-pohjainen)

Summatiivisessa arvioinnissa tehdään sarja tehtäviä, joiden tuloksista nähdään edistyminen tietyissä taitokokonaisuuksissa.
→ arvioitavana ovat laajemmat taitokokonaisuudet tai oppisisällöt (kurssikokonaisuus).

Arvioitavana on yleisten ops:iin kirjattujen tavoitteiden saavuttaminen.

6. Laadullinen arviointi (kytkeytyy usein formatiiviseen arviointiin)

Arviointityö on parhaimmillaan monipuolista (vrt. numeerinen tieto lapsen kyvyistä ja osaamisesta).

→ On järkevää täydentää tätä tietoa **laadullisilla havainnoilla** lapsen oppimisen ja kehityksen kokonaistilanteesta → arvokasta tietoa yksilön oppimiseen keskeisesti vaikuttavista tekijöistä.

A) Tarkistuslista ja arviointiasteikko

→ käytetään kun edistymistä tai esimerkiksi käyttäytymistä verrataan ennalta sovittuihin standardeihin.

HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/ylgopsto

13.4.2015 16

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN TARKISTUSLISTA ENSIMMÄINEN LUOKKA

1
TT abc

Nimi: _____

Luokka/ryhmä: _____

TEKNINEN LUKUTAITO

	TALVI, pvm.: _____			KEVÄT, pvm.: _____		
	Osa	Tarvitsee harjoitusta	Tarvitsee paljon harjoitusta	Osa	Tarvitsee harjoitusta	Tarvitsee paljon harjoitusta
kirjainten nimien tuottaminen ¹ (katso täyttöohje)						
kirjaimia vastaavien äänteiden tuottaminen ²						
kaksikirjaimisten tavujen lukeminen						
kolmikirjaimisten tavujen lukeminen						
nelikirjaimisten tavujen lukeminen						
tavuttaminen sanoja luettaessa ³						
kaksitavustien sanojen lukeminen						
kolmitavustien sanojen lukeminen						
nelitavustien ja sitä pidempien sanojen lukeminen						
kykenee lukemaan kokonaisia virkkeitä						

<http://www.lukimat.fi/lukimat-oppimisen-arviointi/tietopalvelu/arviointi-kaytannossa/arvioinnin-menetelmät-ja-valineet/arviointimenetelmät>

HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/ylgopsto

13.4.2015 17

B) Haastattelu ja kysely

saadaan tietoa eri ihmisten käsityksistä lapsen vahvuuksista ja tarpeista. Haastattelut ovat keskusteluja, joiden tarkoituksena on lisätä ymmärrystä lapsesta, hänen oppimistavoistaan ja mahdollisista oppimisen esteistä. Kyselyt ovat kokoelma yhdeltä tai useammalta ihmiseltä (esim. vanhemmilta tai päiväkodin asiantuntijoilta) saatuja kirjallisia vastauksia lasta koskeviin kysymyksiin.

→ Voidaan myös käyttää valmiita kyselyjä: Käyttäytymisen ja tunteiden arviointiasteikko (KTA) (kolmitahoarviointi)

C) Havainnointi

→ keskeinen osa päivittäistä opetustyötä.

→ seurataan lapsen toimintaa ja kirjataan havainnot muistiin. Havainnoinnissa kerätään tietoa lapsesta hänen omassa oppimisympäristössään. Tieto voi olla määrällistä tai laadullista (kuvailevaa).

→ strukturoitua tai strukturoimatonta. Strukturoidussa havainnoinnissa seurataan ennalta päätettyjä asioita ja arvioidaan lapsen toimintaa esimerkiksi asteikolla "osaa taidon 1 – ei osaa taitoa 0". Strukturoimattomassa havainnoinnissa ei ole etukäteen päätetty, mitä piirteitä tarkkaillaan, vaan lapsesta kootaan kuvailevaa tietoa.

UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/ylgopsto

13.4.2015 18

d) Portfolio

Portfoliot ovat kokoelma lapsen tai opettajan arvioimia töitä, joiden avulla saadaan kuvaa lapsen suoriutumisesta ja saavutuksista pidemmällä aikavälillä. Portfolio voi auttaa myös lasta itseään saamaan käsityksen omista taidoistaan ja niiden kehitty misestä.

Lisäksi:

E) Dynaaminen arviointi

Opettaja ei ole neutraali vaan vaikuttaa aktiivisesti lapsen toimintaan → pedagogista ohjausta.

Kartoitetaan lapsen osaaminen tehtäväkohtaisesti:

- Mitkä taidon osaprosessit sujuvat itsenäisesti → mitkä ei
- millaisesta ohjauksesta oppilas hyötyy?

STIMULUS (opettaja) OPPILAS (opettaja) RESPONSE

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 19

Jokin lapsen optimaalinen tapa oppia saattaa olla jollekin toiselle tehoton (pienryhmä interventio ei ehkä toimi kaikilla).

- pyritään selvittämään yksilöiden tiedon hankintaa, järjestämistä ja käyttöä. Näiden prosessien laatuun vaikuttavat muun muassa kognitiiviset perusvalmiudet
- pyritään selvittämään esim. toimintaprosessien ja -strategioiden rakenne ja niissä mahdollisesti piilevät oppimista estävät seikat.
- lisäämään oppijan tietoisuutta omasta oppimisestaan ja tehostamaan metakognitiivisia taitoja.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 20

1. Keskity prosesseihin mieluummin kuin vastauksiin, 2. Kysy kysymyksiä, 3. Kysy prosessikysymyksiä ja tue prosessivastauksia, 4. Välitä innostus oppimiseen, 5. Käytä tehtävään sisäistä motivaatiota, 6. Siltaa periaatteet tutun sisätoisiin asioihin, 7. Yhdistä uudet kokemukset jo ennestään tuttuihin kokemuksiin, 8. Tuo esiin sääntöjä, 9. Korosta kokonaisuuden järjestystä ja ennustettavuutta, 10. Korosta loogisuutta ja vältä epätarkkuutta, virheellisyttä ja riittämättömän loogisia perusteluja, 11. Hyväksy lasten vastukset, mutta korjaa epätarkat ja –täydelliset.
- Mitä sinun tulee tehdä seuraavaksi?, Kerro minulle miten sinä teit sen?
Mitä luulet tapahtuvan, jos _____?, Milloin aikaisemmin olet tehnyt tällaista?
Miltä sinusta tuntuu, jos _____?, Kyllä, teit oikein, mutta kerrotko mistä tietää että se oikein?, Milloin muulloin sinun tarvitsee _____?, Pysähdy ja katso (kerro) tarkasti mitä olet tekemässä? Minkä arvelet olevan ongelmana?, Voitko ajatella mitään muuta tapaa, jolla tekisimme tämän? Miksi tämä ratkaisu on parempi kuin tuo? Miten saat asian selville?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 21

Mitä arviointi on?

 <http://www.youtube.com/watch?v=j2c4TVSRRp8>
Kirjaa ylös arvioinnin hyviä ja huonoja puolia

Hyviä: säädellä koulutyötä, mahdollistaa
persoonallisen kasvun, arviointi motivoi,

Huono: yrittämisen kaksiteräinen miekka,
arviointi pinnistyyttää liian aikaisin, monesta
suunnasta vaatimuksia, tulos on merkki
osaamattomuudesta, suomalainen erityispiirre

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/opisto

13.4.2015 22
